

Остапенко В. В.,
здобувач кафедри конституційного права України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНА ГАРАНТІЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

EXECUTION OF COURT DECISIONS AS A PROCEDURAL GUARANTEE OF CONSTITUTIONAL HUMAN RIGHTS

Розкрито місце і значення виконання судових рішень як процесуальної гарантії конституційних прав і свобод людини. Доводиться, що виконання судових рішень слід розглядати як кінцеву процесуальну судову гарантію реалізації конституційних прав і свобод людини, як елемент права на справедливий судовий розгляд. Проаналізовано зміст даної процесуальної гарантії конституційних прав людини крізь призму розгляду юридичних позицій Конституційного Суду України та практики Європейського суду з прав людини у сфері застосування ст. 6 Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини.

Ключові слова: гарантії, права людини, судові рішення, судовий захист, виконання судових рішень.

Раскрыты место и значение исполнения судебных решений как процессуальной гарантии конституционных прав и свобод человека. Доказывается, что исполнение судебных решений следует рассматривать как заключительную процессуальную судебную гарантию реализации конституционных прав и свобод человека, как элемент права на справедливое судебное разбирательство. Проанализировано содержание данной процессуальной гарантии конституционных прав человека через призму рассмотрения юридических позиций Конституционного Суда Украины и практики Европейского суда по правам человека в сфере применения ст. 6 Конвенции о защите прав и основных свобод человека.

Ключевые слова: гарантии, права человека, судебные решения, судебная защита, исполнение судебных решений.

The place and importance of execution of court decisions as a procedural guarantee of constitutional rights and freedoms of the person are revealed. It is proved that the execution of court decisions should be regarded as the final procedural judicial guarantee for the exercise of constitutional human rights and freedoms as an element of the right to a fair trial. The content of this procedural guarantee of constitutional human rights is analysed through the prism of consideration of legal positions of the Constitutional Court of Ukraine and the practice of the European Court of Human Rights in the sphere of application of art. 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

Key words: guarantees, human rights, judicial decisions, judicial protection, execution of court decisions.

Виконання судових рішень слід розглядати як процесуальну судову гарантію реалізації конституційних прав і свобод людини, як елемент права на справедливий судовий розгляд.

Важливість виконання судових рішень полягає в тому, що по суті без цього елемента право на судовий захист стає неможливим, сумнівним та ілюзорним. Навпаки, невиконання судових рішень, затримання строків їх виконання, як показує вітчизняна практика, призводить до значного порушення прав людини, і тим самим зводить нанівець соціальну цінність правосуддя та підриває довіру до нього з боку населення. Це також є важливим з точки зору правової визначеності, оскільки особа, що виграла судовий процес, очікує на невідворотне виконання судового рішення і поновлення порушених прав [1, с. 178]. Однак це непов'язане з традицією неповаги до судової влади, що була свого часу притаманна радянській владі. З цього приводу М. Козюбра пише: «У вітчизняному соціумі, у тому числі серед «політичної еліти», на жаль, відсутнє належне розуміння того, що незалежність суду і суддів – це не привілей судової влади, а одне із найвагоміших досягнень людської культури і людської цивілізації, одна із найвагоміших гарантій справедливого і безстороннього судочинства, а рівень її забезпечення – своєрідний лакмусовий індикатор рівня демократичності дер-

жави, утвердження верховенства права» [2, с. 200]. Судові рішення є дуже важливими для виконання конституції та законодавства. Право на справедливе судочинство і саме правовладдя загалом втрачають будь-який зміст, якщо судові рішення не виконано [3, с. 38].

Конституційний Суд України у своїх рішеннях неодноразово підкреслював важливість виконання судових рішень та вказував на цю стадію судочинства як на елемент права на судовий захист. Зокрема, у Рішенні № 16-рп/2009 від 30 червня 2009 року КСУ зазначив, що метою судового контролю є своєчасне забезпечення захисту та охорони прав і свобод людини і громадянина, і наголосив, що виконання всіма суб'єктами правовідносин приписів, викладених у рішеннях суду, які набрали законної сили, утверджує авторитет держави як правової [4, с. 94]. У Рішенні від 13 грудня 2012 року № 18-рп/2012 (справа про стягнення заборгованості з підприємств паливно-енергетичного комплексу) КСУ приходить до висновку, що виконання судового рішення є невіддільною складовою частиною права кожного на судовий захист та охоплює, зокрема, законодавчо визначений комплекс дій, спрямованих на захист і відновлення порушених прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб, суспільства, держави [5, с. 5]. Невиконання судового

рішення загрожує сутності права на справедливий розгляд судом (п. 3 мотивувальної частини Рішення від 25 квітня 2012 року № 1-рп/2012) [6]. Таким чином, без виконання рішення судів право на справедливий суд позбавлене сенсу, оскільки воно стає формальним і декоративним та не забезпечує захист і відновлення порушених прав і свобод.

Право на судовий захист є конституційною гарантією прав і свобод людини й громадянина, а обов'язкове виконання судових рішень – складовою частиною права на справедливий судовий захист [7].

До таких висновків КСУ приходять на основі аналізу правових позицій, висловлених у рішеннях Європейського Суду з прав людини щодо захисту права на справедливий суд (ст. 6 Конвенції про захист прав та основоположних свобод). Саме через такі юридичні позиції ЄСПЛ основні концептуальні підходи з цього приводу були сформульовані ЄСПЛ у Рішенні по справі “DiPede v. Italy” від 26 вересня 1996 року, коли ЄСПЛ прямо вказав, що виконавче провадження має розглядатися як другий етап судового розгляду (п. 24). У рішенні у справі “Hornsby v. Greece” від 19 березня 1997 р. Суд підкреслює, що виконання судових рішень є складовою частиною загального принципу верховенства права, адже має ключове значення для ефективного функціонування правосуддя. Зокрема, зазначається, що відповідно до усталеного прецедентного права п. 1 ст. 6 ЄКПЛ гарантує кожному праву на звернення до суду або арбітражу з позовом щодо його цивільних прав або обов'язків. Ця норма проголошує «право на суд», одним з аспектів якого є право на доступ, тобто право на подачу цивільно-правового позову до суду. Однак це право було б ілюзорним, якщо б правова система певної держави допускала, щоб остаточне судове рішення, що набрало законної сили, не виконувалося б на шкоду одній зі сторін. Важко собі уявити, щоб ст. 6 Європейської конвенції прав людини детально описувала процесуальні гарантії, які надаються сторонам у спорі, – справедливий, публічний і швидкий розгляд – і водночас не передбачала б виконання судових рішень. Тлумачення ст. 6 Європейської конвенції прав людини як такої, що присвячена виключно праву на суд та проведенню справедливого судового розгляду, могло б призвести до наслідків, які є несумісними з принципом верховенства права, обов'язок дотримуватися якого держави взяли на себе, ратифікувавши Конвенцію. Саме тому, виконання рішень, ухвалених будь-яким судом, слід розглядати як невіддільну частину «судового розгляду», зважаючи на цілі ст. 6 Європейської конвенції з прав людини.

Крім того, проблему виконання судових рішень в контексті п. 1 ч. 6 Конвенції Суд тлумачить і в інших аспектах, зокрема з позицій правової визначеності, доступу до суду, розумності строків судового розгляду. Ще ж і надто зазначена проблема розглядається в контексті інших конвенційних прав, а саме: права на захист власності (ст. 1 Протоколу № 1 до ЄКПЛ) і права на ефективний засіб правового захисту (ст. 13 ЄКПЛ).

Так, у рішенні у справі “ImmobiliareSaffi v. Italy” від 25 липня 1999 р. ЄСПЛ зауважує, що ефективний доступ до суду включає також право на виконання судових рішень без неналежних затримок. Стадія виконання судових рішень має тлумачитися в контексті принципу правової визначеності. З цієї точки зору вимога про незворотну реалізацію рішень суду та правова визначеність становлять ексекуційну складову частину права на справедливий судовий розгляд. ЄСПЛ зазначає, як вже вказувалося вище, що невиконання судових рішень на шкоду одній зі сторін суперечить принципу верховенства права. Рішення суду мають бути остаточними та обов'язковими для сторін, окрім випадків, коли вони скасовані вищим судом через їх незаконність або несправедливість.

Неможливість особи домогтися виконання судового рішення майнового характеру, винесеного на її користь, становить втручання у право на мирне володіння майном, гарантоване першим реченням ч. 1 ст. 1 Протоколу №1 (див. рішення у справах «Войтенко проти України» від 29.06.2004 р., «Півень проти України» від 29.06.2004 р.).

Також, Суд визнає тривале невиконання судового рішення, винесеного на користь заявника, порушенням права на доступ до суду і перешкодою до отримання заявником належного йому майна, на отримання якого він обгрунтовано розраховував (така позиція була відтворена у рішеннях в справах “Vasserman v. Russia” від 10 квітня 2008 р., “Gerasimova v. Russia” від 21 липня 2001 р.).

Однією з нагальних проблем у сфері забезпечення судових гарантій прав людини в Україні є питання виконання судових рішень (особливо тих, які винесені проти держави). Так, за даними Голови Верховного Суду України Я.Р. Романюка, протягом 20 останніх років рівень виконання судових рішень не перевищує 5%. З тих судових рішень, які передбачають стягнення з держави на користь громадян, виконано лише 2,2%, а заборгованість держави перед нашими громадянами за виконанням рішень національних судів досягла 450 млрд гривень [8].

Слід наголосити, що значна кількість справ, розглянутих ЄСПЛ проти України, стосувалася саме проблеми виконання або тривалого невиконання судових рішень. Йдеться, насамперед, про невиконання судових рішень у цивільних справах, насамперед щодо стягнення заборгованості з заробітної плати та соціальних виплат. Найвні вітчизняні механізми виконання судових рішень показали свою недостатню ефективність.

Наприклад, ЄСПЛ у справах «Півень проти України» від 29 червня 2004 р. [9] та «Жовнер проти України» від 29 червня 2004 р. констатував порушення ст. 6 Конвенції [10]. Ці дві заяви стосувалися невиконання рішень, винесених на користь заявниць, про стягнення з навчальних закладів освіти заборгованості щодо заробітної плати та надбавки за вислугу років. Суд встановив, що боржником були освітні заклади, які є державними установами, що фінансуються з державного бюджету. Крім цього, Суд зазна-

чив, що рішення судів залишалися невиконаними шість років через те, що бюджетне законодавство не передбачало витрати, встановлені ст. 57 Закону України «Про освіту». Також Суд звернув увагу, що в національному законодавстві відсутня нормативна база щодо зобов'язань відповідних міністерств у випадку бюджетної прогалини. Взявши до уваги той факт, що існувала законодавча прогалина, а також те, що відстрочка виконання не була обмежена конкретним строком, Суд дійшов висновку, що державою було порушено § 1 статті 6 Конвенції.

Невиконання судового рішення державного суду також не повинно виправдовуватись відсутністю коштів у бюджеті країни. Так, у справі «Шмалько проти України» від 20 липня 2004 р. [11] Європейський Суд відзначив, що орган державної влади не має права посилатися на брак коштів для виправдання неспроможності виконати судові рішення про виплату боргу. Зрозуміло, що за певних обставин затримка з виконанням рішення суду може бути виправданою. Але затримка не може бути такою, що зводить нанівець сутність гарантованого п. 1 ст. 6 Конвенції права. Саме тому не можна було, посилаючись на нібито фінансові труднощі, яких зазнавала держава, перешкоджати заявникові отримати вигоду від ухваленого на його користь судового рішення, що було для нього надзвичайно важливо.

Аналогічну позицію Суд висловив у справі «Войтенко проти України» від 29 червня 2004 р. Справа стосувалася стягнення з відділу державного казначейства грошової компенсації за невидане грошове майно заявнику після звільнення його з лав Збройних сил України. Причиною такої тривалості виконання була також відсутність у державному бюджеті коштів, які були б передбачені на ці цілі. Суд зазначив, що передбачення у державному бюджеті асигнувань на виплати державного боргу може спричинити певну затримку у виконанні рішення. Але Суд дійшов висновку, що через відсутність таких асигнувань протягом трьох років підряд судові рішення було виконане з перевищенням розумного строку.

Таку саму юридичну позицію висловив Суд і у справах «Цибулько та інші проти України» від 20.06.2013 р., «Анацький проти України» від 13.12.2005 р.

Також держава, на думку ЄСПЛ, несе відповідальність за виконання остаточних рішень, якщо чинники, які затримують чи перешкоджають їх повному та вчасному виконанню, перебувають у межах контролю державних органів влади (дивіться рішення у справі «Сокур проти України» від 26 квітня 2005 р., і у справі «Кришук проти України» (“Kryshchuk v. Ukraine”), N 1811/06, від 19 лютого 2009 р.).

Окрім того, держава несе відповідальність за борги комунальних підприємств так само, як вона відповідає за борги підприємств державної форми власності, з огляду на те, що органи місцевого самоврядування, відповідно до практики конвенційних органів, є державними організаціями у тому значенні, що вони керуються публічним правом та здійснюють публічні функції (рішення у справі «Фільштейн проти України» від 28.05.2009 р.).

З іншого боку, держава не несе відповідальності за зобов'язання приватних осіб та виконання ними судових рішень, однак вона відповідає за дії органів публічної влади, залучених до виконавчого провадження щодо таких приватних осіб (рішення у справах «Антонюк проти України» від 11.12.2008 р., «Козачок проти України» від 07.12.2006 р.).

Як вже зазначалося, питання невиконання остаточних судових рішень протягом тривалого часу залишається особливо актуальним для України. Європейським судом було розглянуто значну кількість аналогічних за своєю суттю справ, які стосуються тривалого невиконання рішень українських судів, ухвалених на користь заявників (наприклад, рішення у справах «Батрак проти України» від 18.06.2009 р., «Стрелка та інші проти України» від 03.12.2015 р., «Божко проти України» від 04.10.2005 р., «Харук та інші проти України» від 26.07.2012 р., «Кононова та інші проти України» (“Kononova and others v. Ukraine”) від 06.06.2013 р. (заява №11770/03 та 89 інших заяв)).

Системність проблеми невиконання судових рішень спонукала Європейський суд до ухвалення 15.10.2009 р. першого пілотного рішення щодо України у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України», відповідними положеннями якого визначено наступне: «Держава несе відповідальність за виконання остаточних рішень, якщо чинники, які затримують чи перешкоджають їх повному та вчасному виконанню, перебувають у межах контролю органів влади» (дивіться рішення у справах «Сокур проти України» від 26.04.2005 р., «Кришук проти України» від 19.02.2009 р.).

Суд підкреслив хронічну проблему невиконання судових рішень, яка вже була встановлена в більше ніж 300 рішеннях Суду проти України. З цього приводу Комітетом Міністрів Ради Європи 6 березня 2008 року та 8 червня 2009 року було прийнято різні проміжні резолюції, які стосувалися проблем невиконання або тривалого виконання рішень національних судів, а також відсутності ефективного засобу юридичного захисту від такого порушення. У вказаних резолюціях, зокрема, було наголошено, що невиконання рішень національних судів становить системну проблему в нашій державі та що наслідком невжиття всіх необхідних заходів, включаючи заходи для усунення причин, що призводять до порушення Конвенції, є постійне збільшення кількості нових заяв до ЄСПЛ з аналогічними скаргами. Про системний характер проблем у цій сфері також свідчить той факт, що тільки на початку 2010 року у Суді очікували розгляду приблизно 1400 заяв проти України, які повністю або частково стосуються цих проблем, і кількість таких заяв постійно зростала. Справа Юрія Миколайовича Іванова, яка піднімала ці самі питання, «продемонструвала, що проблема тривалого невиконання судових рішень, які набрали законної сили, та відсутність ефективних національних засобів захисту залишилися невіршеними в українській правовій системі, попри зрозумілу прецедентну практику, що закликала Уряд здійснити необхідні заходи для вирішення цих питань».

З огляду на зазначене, Суд дійшов висновку, що невиконання судових рішень не пов'язані з якимсь поодиноким випадком чи особливим поворотом подій у цій справі, а є наслідком недоліків регуляторної та адміністративної практики органів державної влади з виконання рішень національних судів, за які вони несуть відповідальність. Отже ситуацію у цій сфері Суд кваліфікував як таку, що є результатом практики, несумісної з положеннями Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

І це стало однією з основних підстав для Суду у застосуванні щодо України процедури «пілотного рішення». В рамках цього рішення Суд зобов'язав національну владу протягом року запровадити ефективний засіб захисту або комбінацію таких засобів, здатних забезпечити адекватне та достатнє відшкодування у разі невиконання або затримки виконання судових рішень.

На виконання вказаного пілотного рішення було розроблено й прийнято Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» від 05.06.2012 р. [12, ст. 158], який передбачив окремі державні гарантії у цій сфері, а саме компенсацію за несвоєчасне виконання рішення суду у вигляді стягнення коштів та зобов'язання вчинити певні дії щодо майна, боржником за якими є: державний орган; держане підприємство, установа, організація; юридична особа, примусова реалізація майна якої забороняється відповідно до законодавства.

Водночас слід погодитися з критикою деяких вчених про те, що зазначений засіб правового захисту, який передбачено у Законі, не можна визнати належним з точки зору критеріїв «ефективності» у контексті п. 1 ст. 6 та ст. 13 ЄКПЛ. Головна проблема полягає у тому, що запроваджений засіб правового захисту не є судовим та питання про відшкодування шкоди не вирішується у змагальній процедурі, натомість встановлена законом сума компенсації нараховується автоматично [13, с. 256].

Саме виходячи з проблеми системності і постійності невиконання судових рішень, згодом ЄСПЛ 12 жовтня 2017 р. прийняв ще одне пілотне рішення у справі Бурмич та інші проти України. Так, в Рішенні він наводить такі неоптимістичні для нашої держави статистичні дані: на дату винесення цього рішення, у Суді розглядаються 12 143 «справи типу Іванова», з яких про 7 461 вже було повідомлено Уряду. З наявних даних видно, що з 3 липня 2012 року, коли Суд запровадив процедуру прискореного ухвалення рішень та ухвал у групових рішеннях, Суд розглянув 14 430 «справ типу Іванова». Рішення були проголошені у 3 491 справі; ухвали про неприйнятність були прийняті у 289 справах; ухвали про припинення провадження внаслідок дружнього врегулювання були прийняті у 1 103 справах; ухвали про припинення провадження внаслідок односторонньої декларації були прийняті у 1 233 справах; ухвали про припинення провадження внаслідок інших причин були прийняті у 40 справах; ухвали про неприйнятність були прийняті суддею одноособово у 8 274 справах. Всього після подання першої заяви у 1999 році до

Суду було подано близько 29 000 «заяв типу Іванова». З початку 2016 року Суд продовжував отримувати велику кількість таких заяв – понад 200 на місяць.

Саме тому, Суд констатує, що тривале не запровадження належних загальних заходів Україною, залишаючи системну проблему не вирішеною, призвело до того, що Суд був змушений прийняти практику розгляду «справи типу Іванова» за значно прискореною спрощеною процедурою аналогічних судових рішень та ухвал, які по суті обмежуються лише твердженням про порушення та призначення справедливого судочинства.

Суд прийшов до висновку, що початок його роботи як інстанції української системи правосуддя та підміни себе українським органам влади у вирішенні проблеми «адекватного й достатнього відшкодування за невиконання або затримки у виконанні рішень національних судів» знаходиться під ризиком.

Отже, виходячи з вище вказаного, Суд зробив висновок, що проблеми, пов'язані з цим, фундаментально мають фінансовий та політичний характер, і, як показують події, що відбулися після винесення пілотного рішення у справі Іванова, їхнє вирішення виходить за межі його компетенції. Ці проблеми можуть бути вирішені Україною, яка зобов'язана, запровадити необхідні загальні заходи, спрямовані на вирішення першопричини проблеми, які нададуть заявникам належний правовий захист на національному рівні, включаючи схему, що передбачає відшкодування їм шкоди, завданої порушенням Конвенції [14].

Слід наголосити, що судова реформа 2016 р. торкнулася й системи виконання рішень суду. Так, 5 жовтня 2016 р. набрав чинності Закон України «Про виконання провадження» від 2 червня 2016 р. № 1404-VIII [15, ст. 542], який викладено у новій редакції, та Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 2 червня 2016 р. № 1403-VIII [16, ст. 535]. Основною метою прийняття цих законодавчих актів було запровадження в Україні інституту приватних виконавців, які будуть здійснювати примусове виконання судових рішень. Зокрема, відповідно до законодавчих новел:

- вводиться змішана система виконання судових рішень, тобто примусове виконання рішень покладається на приватних і державних виконавців;
- приватний виконавець – це суб'єкт незалежної професійної діяльності, який має свідоцтво про право на здійснення діяльності приватного виконавця та посвідчення приватного виконавця.

Приватним виконавцем може бути громадянин України, який досяг 25 років, має вищу юридичну освіту не нижче другого рівня, володіє державною мовою, має стаж роботи у галузі права після отримання відповідного диплома не менше двох років та склав кваліфікаційний іспит. Приватному виконавцю під час здійснення своєї діяльності заборонено займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), інструкторської та

суддівської практики зі спорту та роботи в органах Асоціації приватних виконавців України) або підприємницькою діяльністю.

Слід наголосити, що досвід багатьох країн (Франції, Бельгії, Люксембургу, Чехії, Естонії та інших) показує, що недержавна система виконання судових рішень може бути набагато ефективнішою від державної. Так, наприклад, у Франції виконання судових рішень покладено на приватних виконавців, які одержали від держави ліцензію на провадження цієї діяльності. Судовий виконавець у Франції є представником вільної професії, але діє від імені держави. Адже функції виконання судових рішень у цивільних справах делеговані йому державою. Судовий виконавець повинен мати вищу юридичну освіту, пройти дворічне стажування в конторі практикуючого судового виконавця та скласти державні іспити. Лише після цього прокуратура відповідного територіального округу та Департаментська палата можуть підготувати висновок щодо придатності претендента до зайняття посади судового виконавця. Вони призначаються на посаду наказом Міністра юстиції Франції, а дисциплінарно – підпорядковуються прокурорам Республіки. Судові виконавці зазвичай не працюють поодиночці, а об'єднуються в бюро [17, с. 163; 18, с. 36–38; 19, с. 250–251]. У 2003 році повна приватизація сфери виконання судових рішень відбулася в Литві, що супроводжувалося ліквідацією служби судових виконавців та переходом до приватноправової моделі виконання судових рішень із наділенням приватних виконавців статусом «вільних професіоналів» [20, с. 189–191]. З 2001 року у Чехії запроваджена змішана система виконання судових рішень, де працюють і приватні судові виконавці, і штатні працівники суду. Перший досвід засвідчив, що приватні судові виконавці працюють значно ефективніше, але їх послуги коштують дорожче. З січня 2004 року приватні судові виконавці в Чехії наділені новими повноваженнями – тепер вони також виконують функції керуючих майном осіб, які знаходяться під вартою. Аналогічна система запроваджена і в Естонії. Відповідно до ст. 2 Закону Естонської Республіки «Про судових виконавців» 2001 р. визначає правовий статус судо-

вого виконавця як незалежну особу, котра посідає публічно-правову посаду та виконує свої посадові обов'язки як особа вільної професії від свого імені та під свою відповідальність. Судовий виконавець не є підприємцем або державним службовцем. При оподаткуванні службової діяльності судового виконавця до нього застосовуються положення, які стосуються підприємців – фізичних осіб. Судовий виконавець повинен під час вчинення службових дій бути неупередженим та користуватися довірою всіх осіб, на користь чи щодо яких він вчиняє дії. Судовий виконавець має дотримуватися своєї посадової присяги та поводити себе належним чином і поза своєю службовою діяльністю. На посаду судового виконавця згідно із ст. 10 Закону можуть бути призначені громадяни Естонії, які пройшли стажування та склали кваліфікаційний іспит судового виконавця, виконали акредитовану державою навчальну програму академічної правничої освіти, володіють мовою та мають високі моральні якості. Не можуть призначатися на посаду судового виконавця особи, яких було засуджено за вчинення умисного злочину, підозрюваних, обвинувачених чи підсудних у кримінальних справах, які були відсторонені від посад судді, нотаріуса чи судового виконавця, осіб, виключених з адвокатури, звільнених від публічної служби за скоєння дисциплінарного проступку, особи, які є неспроможними боржниками. Крім того, ст. 12 Закону передбачається стажування кандидатів у судові виконавці [21].

На наш погляд, запровадження у вітчизняному законодавстві змішаної моделі виконання судових рішень є прогресивним кроком, який запровадить конкурентні основи у процесі виконання рішень органів правосуддя, приватна форма виконання судових рішень знизить корупційні фактори у цій сфері, значно зменшить адміністративний вплив на порядок виконання судових рішень та скоротить строки їх реалізації. Вважаємо, що з метою підвищення ефективності виконання судових рішень у справах, що пов'язані з бюджетними коштами, слід створити спеціальні відділи в судових адміністраціях, які б займалися виконанням судових рішень, які пов'язані з бюджетними коштами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лемак О.В. Право на судовий захист: конституційно-правовий аспект. дис... канд. юрид. наук. Ужгород, 2014. 211 с.
2. Козюбра М.І. Верховенство права і Україна. Загальнотеоретичне правознавство, верховенство права та Україна: Збірник наукових статей. Київ: Дух і літера, 2013.
3. Європейська Комісія «За демократію через право» (Венеційська комісія) (2017) Мірило правовладдя. Коментар. Глосарій. Переклад українською. 2017. 163 с.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин сьомої, дев'ятої, пункту 2 частини шістнадцятої статті 236-8 Кримінально-процесуального кодексу України № 16-рп/2009 від 30 червня 2009 року. Офіційний вісник України. 2009. № 52. Ст. 1800. С. 94.
5. Рішення КСУ від 13 грудня 2012 року № 18-рп/2012 (справа про стягнення заборгованості з підприємств паливно-енергетичного комплексу). Вісник Конституційного суду України 2013 р., № 1, с. 5
6. Рішення Конституційного Суду України від 25 квітня 2012 року № 1-рп/2012 у справі за конституційним зверненням громадянина Шаповалова Олексія Леонідовича щодо офіційного тлумачення положень пункту 20 частини першої статті 106, частини першої статті 111-13 Господарського процесуального кодексу України у взаємозв'язку з положеннями пунктів 2, 8 частини третьої статті 129 Конституції України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-12>.
7. Рішення Конституційного Суду України від 26 червня 2013 року N 5-рп/20 13 у справі за конституційним зверненням акціонерної компанії «Харківобленерго» щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини другої статті 17, пункту 8

частини першої статті 26, частини першої статті 50 Закону України «Про виконавче провадження». URL: <http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/5-гп/2013.pdf>

8. Голова ВСУ Романюк: В Україні виконується лише 5% від усіх ухвалених судом рішень і влада вже заборгувала громадянам 450 млрд грн. за невиконаними рішеннями. URL: http://protokol.com.ua/ua/v_ukraini_vikonuetsya_lishe_5_vid_usih_uhvalenih_sudom_rishen_i_vlada_vge.

9. Рішення ЄСПЛ у справі «Півень проти України» від 29 червня 2004 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/980_222.

10. Рішення ЄСПЛ у справі «Жовнер проти України» від 29 червня 2004 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/980_221

11. Рішення ЄСПЛ у справі «Шмалько проти України» від 20 липня 2004 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_226.

12. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 5 червня 2012 р. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 17, ст. 158.

13. Ткачук О.С. Проблеми реалізації судової влади у цивільному судочинстві: монографія. Харків: Право, 2016. 600 с.

14. Рішення ЄСПЛ у справі «Бурмич та інші проти України» № 46852/13 від 12 жовтня 2017 р. URL: <https://drive.google.com/file/d/0B9g90s55-N4BNFdqR1RSSUNvZUk/view>.

15. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404-VIII. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 30, ст. 542.

16. Про органи та особи, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1403-VIII Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 29, ст. 535.

17. Прокопенко О.Б. Право на справедливий суд: концептуальний аналіз і практика реалізації: монографія. Харків: ФІНН, 2011. 248 с.

18. Авакян А.В., Ярков В.В. Краткий обзор зарубежных систем исполнительного производства. Арбитражный и гражданский процесс. 2004. № 1. С. 36–38.

19. Фіолевський Д.П. Державна виконавча служба в Україні: навч. посіб. Київ: Алерта, 2004. 564 с.

20. Некрошюс В. Гражданско-процессуальная реформа в Литве. Российский ежегодник гражданского и арбитражного процесса. 2002–2003. № 2. Санкт-Петербург, 2004. С. 189–191.

21. Приватний судовий виконавець. Естонський досвід / Юридична газета. 2004. № 11(23). URL: http://www.debts.com.ua/pablav_rus.php?page=1&id=8.